

ENTREVISTA

ENTREVISTA AL DR. ANTONI RIERA MELIS, CATEDRÀTIC EMÈRIT D'HISTÒRIA MEDIEVAL DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

Maria Barceló Crespí
Universitat de les Illes Balears

Mallorquí a Barcelona?

Així és. He passat la major part de la meua vida a la Ciutat Comtal on vaig arribar el 1965 i on em vaig formar científicament però sense oblidar mai la terra on vaig néixer (Sant Llorenç des Cardassar).

A tall d'exemple, vaig elaborar la meua tesi doctoral sobre les relacions comercials del Regne de Mallorca amb la Corona d'Aragó a començament del segle XIV, no he deixat mai d'investigar altres qüestions de temàtica mallorquina. He intentat efectuar les meves recerques tant als arxius de Catalunya com als de Mallorca.

Un altre detall és la manera de parlar, el llorençí, el català de Sant Llorenç que vaig aprendre d'infant i que no he oblidat mai. Això sí, a Barcelona procuro adaptar les formes verbals i l'ordre

dels pronoms febles a la manera del català continental. Mai ha estat un problema el meu parlar genuí de Mallorca i sempre m'hi he sentit còmode, la qual cosa evidencia la gran riquesa i varietat de la llengua catalana.

Alguns records de la infantesa i joventut?

Vaig cursar els estudis primaris al poble i el batxillerat a Manacor, sempre gaudint de beques. Després vaig estudiar Magisteri a l'Escola Normal de Ciutat però he de reconèixer que mai he exercit de mestre. Mantinc relació amb els companys de primària del poble i adesiara ens veiem, els de secundària fem algun sopar i amb els mestres del 64 hem creat darrerament un grup de WhatsApp.

(Font: Antoni Riera)

Recorda alguns companys amb qui va coincidir durant els anys com a estudiant a la Universitat?

A la Facultat de Filosofia i Lletres vaig coincidir amb Jesús Contreras, Joaquim Nadal, Roser Majoral, Carles Carreras, Rosa Maria Castejón i Maria Àngels Pérez Samper; tots ells, amb el temps, esdevindrien col·legues i bons amics. Al Departament d'Història Medieval vaig fer amistat amb Prim Bertran, Josep M. Salrach, Teresa Vinyoles, Maria Teresa Ferrer, Manuel Sánchez Martínez, professors universitaris o investigadors del CSIC.

Perquè es va decantar per la Història Medieval?

D'entrada volia estudiar Filologia Romànica. Als anys seixanta viure a Espanya era bastant avorrit i la meua intenció era ser lector d'espanyol allà on fos, per tenir feina a l'estranger i sortir d'aquí. La idea era aquesta. Vaig tenir la sort de cursar el famós Pla Maluquer a partir de quart d'Història. De vegades, un professor condiciona la teua voluntat i he de reconèixer que el Dr. Emilio Sáez, el Dr. Manuel Riu o la Dra. Carme Batlle em conduïren cap a la Història Medieval. Vaig fer un curs més i així vaig tenir l'especialitat en Història Medieval. El meu títol és «Història» i entre parèntesi «Història Medieval».

Quin era l'ambient polític i social durant els anys en què va estudiar a Barcelona?

A Palma preponderava aleshores una mentalitat conservadora i localista, a Barcelona coexistien, en canvi, visions més àmplies i progressistes, tot i que també hi havia corrents clarament reaccionaris. Al primer curs, arran de la creació del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona, el Ministeri va tancar la Universitat al gener. Els estudiants, davant aquesta mesura repressiva, ens vam organitzar, aconseguírem que alguns professors de tarannà progressista impartissin classes en alguns col·legis majors. En els cursos següents es van viure altres tancaments intermitents. Per a mi la salvació van ser les biblioteques de l'Aliança Francesa, on vaig poder seguir, per exemple, el Maig del 68 a través dels diaris i les revistes franceses, quan la majoria de la premsa espanyola desinformava sobre la qüestió, i la de

la Fundació Milà i Fontanals, del CSIC, la millor d'Espanya en Història Medieval.

Quines han estat les seves principals línies de recerca?

En un principi, vaig tractar temes de caràcter econòmic del Regne de Mallorca i de Catalunya, manufactura, comerç, fiscalitat. Arran d'una estada a Bolonya, convidat pel professor Piero Camponesi, vaig establir amistat amb ell, el 1984, i vaig assistir a diversos seminaris sobre l'alimentació dels estaments populars a l'edat mitjana, on vaig conèixer el jove professor Massimo Montanari. Ells dos em van descobrir un camp inèdit per investigar: la nova Història de l'Alimentació a l'Edat Mitjana. De tornada a Barcelona, vaig crear, amb Jesús Contreras, el Grup de Recerca en Història i Antropologia de l'Alimentació, que, més endavant, esdevindria l'Observatori de l'Alimentació de la Universitat de Barcelona. D'aquesta manera començaria una línia nova de recerca que ja no abandonaria mai, tot i que el nou corrent historiogràfic va ser inicialment menyspreat pels historiadors principals de l'època.

Més endavant, i durant vuit anys, vaig participar en una sèrie de projectes de recerca europeus sobre sismicitat històrica, l'objectiu final dels quals era substituir els catàlegs sísmics estatals per un d'europeu. Vaig crear un petit equip d'historiadors que van revisar la informació disponible sobre els terratrèmols medievals catalans i la van complementar amb documentació inèdita recollida als principals arxius catalans. Mentre els sísmòlegs, geòlegs i astrofísics llegien des de la seva perspectiva la informació que els proporcionaven, nosaltres l'analitzàvem des del punt de vista humà, social. Analitzant la reacció social davant la catàstrofe, vam comprovar que cada estament social reaccionava de manera diferent, encara que tots acudien a la religió per explicar l'inexplicable.

Darrerament he coordinat diversos projectes de recerca, finançats tant pel Ministeri com per l'Institut d'Estudis Catalans, sobre les crisis alimentàries de la baixa edat mitjana. Les recerques han permès mesurar l'àmbit geogràfic, la durada, la intensitat, les causes i els efectes de cada una d'elles.

Com veu el medievalisme avui?

La situació és complexa. Abans vam viure una època relativament còmoda, ja que o seguïes les propostes del Materialisme Històric o t'inclinaves per les de l'*École des Annales*. Més endavant una i altra tendència es difuminaren. Malgrat tot, avui s'ha de convenir que s'investiga molt i es publiquen gran quantitat d'obres, amb llibertat temàtica i metodologies rigoroses.

Potser sigui el moment de repensar els temes tradicionals com són la història política, la història de la fiscalitat, la història econòmica (una mica oblidada de manera injustificada) i la història social, que segueix interessant... Prosperen temes nous, com un altre enfocament de l'arqueologia, els estudis sobre la dona, amb força creixent, la història de les mentalitats (que no ha donat tot el resultat que s'esperava), la història del clima, la història de les religions. Ens hem de ressituar en una fase positiva de reestructuració i recomposició. Cal concentrar esforços i tenir en compte l'empenta de gent jove que arriba molt ben preparada.

Quins són els projectes que ara té entre mans?

Tinc projectes a ritmes diferents. A curt termini, ja es troba en impremta una publicació de l'Institut d'Estudis Catalans sobre un Llibre de Clavaria de la Universitat de Mallorca del 1333, «el Mal Any primer». A mitjà termini, la transcripció i estudi d'un altre Llibre de Clavaria de la Universitat de Mallorca del 1374, «l'Any de la fam». Es tracta d'un treball conjunt amb el Dr.

Antonio Ortega Villoslada. A llarg termini, estic treballant en la publicació d'un recull d'articles meus de temes econòmics, que assumeix l'editorial Pagès de Lleida, amb pròleg del Dr. Paulino Iradiel, catedràtic emèrit d'Història Medieval de la Universitat de València.

I dels deixebles, què me'n diu?

He tingut alumnes i col·laboradors, com Flocel Sabaté, Maria Soler, Pere Benito, Josep Fernández Trabal, entre d'altres, que han destacat en el camp de la Història Medieval. Avui són professors i investigadors amb una obra sòlida, dels quals estic orgullós. Vull pensar que els meus deixebles més directes han d'arribar més lluny que jo. Mantenim una bona relació personal i científica, res de subordinació. M'alegro molt dels seus èxits, que també els considero meus. La feina d'un mestre és això: ajudar al màxim en el terreny personal per poder aconseguir un bon resultat científic.

Encara que jubilat, pensa seguir investigant i publicant treballs sobre la Història Medieval?

Quan no pugui treballar científicament, duraré poc. Confio no fer el ridícul i, si arriba aquest cas, espero que els amics i deixebles m'avisin. No es pot fer el ridícul. De moment, llegir, escriure i anar a l'arxiu em donen vida.

Paraules que comparteixo per complet i és que, de vegades, costa destriar entre professió, vocació i passió.